

**การประเมินความเสี่ยง
เพื่อวางแผนการตรวจสอบ
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567**

**หน่วยงานตรวจสอบภายใน
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์**

คำนำ

หน่วยงานตรวจสอบภายใน เป็นหน่วยงานที่ให้ความเชื่อมั่นและให้คำปรึกษา และเป็นเครื่องมือหรือกลไกที่สำคัญของฝ่ายบริหาร ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานและระบบการควบคุมภายในขององค์กร ผู้บริหารสามารถนำรายงานของงานตรวจสอบภายในไปใช้ในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพช่วยให้เกิดมูลค่าเพิ่มและความสำเร็จแก่องค์กร ผู้รับผิดชอบการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในที่ได้รับมอบหมาย จึงควรมีความเข้าใจถึงภาพรวมเกี่ยวกับการตรวจสอบภายใน มีความรู้ในหลักการ และวิธีการตรวจสอบ และต้องปฏิบัติงานให้เป็นไปตามมาตรฐานการตรวจสอบที่ยอมรับโดยทั่วไป

ในการจัดทำคู่มือการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบ เล่มนี้ จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้หน่วยงานตรวจสอบภายในใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานที่เหมาะสมกับการกิจและสภาพแวดล้อมขององค์กร ซึ่งได้ปฏิบัติตามแนวปฏิบัติการตรวจสอบภายใน การประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบ กรมบัญชีกลาง และครอบคลุมถึงนโยบายของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ รวมทั้งระเบียบและเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แจกแจงรายละเอียดของงานที่อยู่ในความรับผิดชอบ ตลอดจนขั้นตอนการปฏิบัติงานต่าง ๆ ทั้งบรรยายในคู่มือการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบ

ทั้งนี้ คู่มือการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบเล่มนี้คงจะเป็นประโยชน์สำหรับบุคลากรในหน่วยงาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและเกิดความรวดเร็วในการปฏิบัติงานตามขั้นตอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

นางสาววาสนา อาจสารกิจ
หน่วยงานตรวจสอบภายใน
กันยายน 2566

สารบัญ

เรื่อง		หน้า
บทที่ 1	การประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบ	
	บทนำ	1
	ความเป็นมาและความสำคัญ	1
	วัตถุประสงค์ในการจัดทำคู่มือ	2
	ขอบเขตของการศึกษา	2
	นิยามศัพท์	2
บทที่ 2	ประโยชน์ในการจัดทำคู่มือ	3
	แนวทางการดำเนินงานการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบ	4
	หลักการและเหตุผล	4
	วัตถุประสงค์ของการประเมินความเสี่ยง	4
	ประโยชน์ของการประเมินความเสี่ยง	4
	กระบวนการประเมินความเสี่ยง	5
	ความหมายและคำจำกัดความการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบ	5
	ปัจจัยเสี่ยง (Risk Factor)	6
	การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)	7
	ตารางคำอธิบายความเสี่ยง (Risk Description)	7
	รายการความเสี่ยง (Risk Profile)	7
	มาตรฐาน COSO 2013 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 17 หลักการ	8
	แนวทางการดำเนินการประเมินความเสี่ยง	9
	โครงสร้างของงาน (Organization)	10
	โครงสร้างการบริหารหน่วยงาน (Administration chart)	11
	โครงสร้างการปฏิบัติงาน (Activity chart)	12
	ภาระงานที่รับผิดชอบ	13
	งานสารบรรณ	13
	งานตรวจสอบภายใน	13
	งานการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ	13
บทที่ 3	การวางระบบโครงสร้างการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบ	14
	กระบวนการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบ	14
	การระบุความเสี่ยง (Risk Identification)	15
	การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยง	15

สารบัญ ต่อ

เรื่อง		หน้า
	การประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบ	
	การจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง	19
	การพิมพ์	19
บทที่ 4	ขั้นตอน/กระบวนการ/ปฏิทิน	21
	กระบวนการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบ	21
	กระบวนการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน	22
	การรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น	23
	การจัดระบบข้อมูล	23
	การวิเคราะห์ข้อมูล	23
	การกำหนดปัจจัยเสี่ยง	24
	การวิเคราะห์ความเสี่ยง	25
บทที่ 5	ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะ และแนวทางแก้ไข	26
	ภาคผนวก	
	แบบสอบถามประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบ	

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

หน่วยงานตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ได้ตั้งขึ้นและเปิดดำเนินงานมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 การตรวจสอบด้านการเงินเป็นเครื่องมือหรือกลไกที่สำคัญของฝ่ายบริหาร ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานและระบบการควบคุมภายในของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ทั้งนี้ ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้งานตรวจสอบภายในประสบความสำเร็จ คือผู้บริหารสามารถนำผลผลิตของงานตรวจสอบด้านการเงินไปใช้ในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้เกิดมูลค่าเพิ่มและความสำเร็จแก่องค์กร ฉะนั้นเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดดังกล่าว ผู้ตรวจสอบภายใน จึงควรมีความเข้าใจถึงภาพรวมเกี่ยวกับการตรวจสอบด้านการเงิน มีความรู้ในหลักการ และวิธีการตรวจสอบ รวมทั้งต้องปฏิบัติงานให้เป็นไปตามมาตรฐานการตรวจสอบที่ยอมรับโดยทั่วไป

ผู้ศึกษาและจัดทำคู่มือ เลือกที่จะศึกษาและจัดทำคู่มือการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบของหน่วยงานตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เนื่องจากเป็นผู้รับผิดชอบการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบ ในแผนการตรวจสอบ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 – พ.ศ. 2568 ประกอบกับหน่วยงานตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ได้เปิดดำเนินงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2566 ยังไม่มีบุคลากรภายในหน่วยงานตรวจสอบภายในได้จัดทำคู่มือการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบไว้ใช้ปฏิบัติงานหรือรวบรวมเป็นรูปเล่มให้เป็นปัจจุบัน หน่วยงานตรวจสอบภายในปฏิบัติงานตามแผนการตรวจสอบ ซึ่งมีสลับเปลี่ยนเรื่องที่ตรวจสอบให้กับนักตรวจสอบภายใน ถ้าไม่มีคู่มือไว้ปฏิบัติงานจะทำให้การทำการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบไม่คล่องตัว เพราะการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบเป็นกลไกสำคัญของหน่วยงานตรวจสอบภายใน การประเมินผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานและระบบการควบคุมภายในของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ นักตรวจสอบภายใน จำเป็นจะต้องมีความรู้ มีทักษะ มีความรอบครอบ แม่นยำ ในเรื่องกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศ รวมถึงขั้นตอนการตรวจสอบอย่างถูกต้อง

คู่มือเล่มนี้จะกล่าวถึงเรื่อง การประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบหน่วยงานตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เป็นการตรวจสอบความเหมาะสมของระบบการควบคุมภายใน กระบวนการงานต่าง ๆ การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ความครบถ้วนและถูกต้องของเอกสารหลักฐานต่าง ๆ ประกอบด้วย ความเสี่ยง, ปัจจัยเสี่ยง, และการประเมินความเสี่ยง ด้วยเหตุนี้ผู้ศึกษาและจัดทำคู่มือจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็น จึงได้จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบของหน่วยงานตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อให้ผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบและผู้ที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ซึ่งได้ศึกษาอย่างเป็นระบบและนำเสนอในเชิงพรรณนา คือ ศึกษาวิเคราะห์จากเอกสารและนักตรวจสอบที่มีประสบการณ์จริงในการตรวจสอบมาจัดทำและนำเสนอต่อผู้บังคับบัญชาเพื่อนำคู่มือไปปฏิบัติใช้จริงต่อไป

วัตถุประสงค์ในการจัดทำคู่มือ

1. เพื่อให้ นักตรวจสอบภายใน ที่ปฏิบัติการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบของหน่วยงานตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ มีความรู้ ความเข้าใจ ทราบถึงขั้นตอน และวิธีการตรวจสอบ การประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบของหน่วยงานตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ เป็นมาตรฐานรวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้อง ทราบและมีความเข้าใจกระบวนการตรวจสอบต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น

2. เพื่อให้ นักตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ มีความเข้าใจการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบและมีคู่มือการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบ ของหน่วยงานตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบให้เป็นมาตรฐาน

3. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบของหน่วยงานตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ ศึกษาการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบของหน่วยงานตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

2. ขอบเขตด้านระยะเวลาเริ่มตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 - 2568

3. ขอบเขตด้านวิธีการศึกษา

3.1 วิเคราะห์จากเอกสารและประสบการณ์จากนักตรวจสอบภายใน ในการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบและ

3.2 นำเสนอข้อมูลวิเคราะห์เชิงพรรณนา

นิยามศัพท์

“มหาวิทยาลัย” หมายถึง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

“หน่วยงานตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์” หมายถึง หน่วยงานตรวจสอบภายในได้ขึ้นตรงต่ออธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือของผู้บริหารในการตรวจสอบติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานและการบริหารงานของส่วนราชการ รวมทั้งการเป็นที่ปรึกษาของหน่วยงานมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

“การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)” หมายถึง กระบวนการระบุปัจจัยเสี่ยงและวิเคราะห์ความเสี่ยงอย่างเป็นระบบรวมถึงการจัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยงว่าเหตุการณ์ใดหรือเงื่อนไขอย่างใดที่จะมีผลกระทบต่อการทำงานไม่บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยการบริหารความเสี่ยงตามกรอบของ COSO มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานตรวจสอบภายใน เพื่อช่วยให้ผู้ตรวจสอบภายในสามารถวางแผนการตรวจสอบส่วนงานหรือกิจกรรม/โครงการ อย่างมีประสิทธิภาพ

“รายการความเสี่ยง (Risk Profile)” หมายถึง การรวบรวมรวมปัจจัยและเกณฑ์ความเสี่ยงโดยแยกเป็นของแต่ละส่วนงานหรือแต่ละกิจกรรม/โครงการว่าด้วยปัจจัยด้านใด เรื่องใด และมีความเสี่ยงอยู่ในระดับใดบ้าง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประเมินความเสี่ยงในครั้งต่อไปอย่างสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

ประโยชน์ในการจัดทำคู่มือ

1. นักตรวจสอบภายในที่ปฏิบัติปฏิบัติการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบของหน่วยงานตรวจสอบภายใน ของหน่วยงานตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ มีความรู้ความเข้าใจ ทราบถึงขั้นตอน และวิธีการตรวจสอบ ปฏิบัติการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบของหน่วยงานตรวจสอบภายในของหน่วยงานตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ได้อย่างถูกต้องมีประสิทธิภาพ เป็นมาตรฐาน รวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้อง ทราบและมีความเข้าใจปฏิบัติการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบของหน่วยงานตรวจสอบภายในต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น

2. นักตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ มีความเข้าใจปฏิบัติการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบและมีคู่มือปฏิบัติงานปฏิบัติการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบของหน่วยงานตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้เป็นมาตรฐาน

3. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับปฏิบัติการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบของหน่วยงานตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

บทที่ 2

แนวทางการดำเนินงานการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบ

หลักการและเหตุผล

การประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบภายใน เป็นกิจกรรมสำคัญในขั้นตอนการวางแผน การตรวจสอบภายในที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานตรวจสอบภายในสามารถช่วยเหลือและสนับสนุนให้หน่วยรับตรวจ พัฒนา ปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายที่กำหนด ผู้ตรวจสอบภายในจึงต้องดำเนินการวางแผนการตรวจสอบไว้ล่วงหน้า เพื่อให้การบริหารงานตรวจสอบเหมาะสมกับจำนวนหน่วยรับตรวจ ระยะเวลา งบประมาณที่ใช้ในการตรวจสอบ และสามารถตรวจสอบได้ครอบคลุมทุกภารกิจ กิจกรรม หรือเรื่องที่สำคัญขององค์กร รวมทั้งจัดลำดับความสำคัญว่าเหตุการณ์ใด ภารกิจใด กิจกรรมใด ที่จะมีผลกระทบต่อการไม่บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร และควรจะดำเนินการตรวจสอบ ณ ช่วงเวลาใดก่อนหลัง

วัตถุประสงค์ของการประเมินความเสี่ยง

การดำเนินงานตรวจสอบภายในมีขอบเขตความรับผิดชอบเกี่ยวกับการตรวจสอบ และการสอบทานเพื่อให้ทราบถึงความถูกต้องและน่าเชื่อถือของข้อมูล การรายงานทางการเงิน การปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และเพื่อให้ทราบถึงผลการดำเนินงานว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ บรรลุสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายหรือไม่อย่างไร ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวมีความรับผิดชอบต่อหน่วยรับตรวจภายในองค์กร อันได้แก่ คณะ สำนัก และหน่วยงานต่าง ๆ ที่อยู่ภายในโครงสร้างองค์กร ดังนั้น การประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบ จึงมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้ตรวจสอบภายในสามารถวางแผนการตรวจสอบได้ครอบคลุมภารกิจที่สำคัญเป็นความเสี่ยงที่มีนัยสำคัญ และอาจทำให้ไม่บรรลุตามประสงค์ที่กำหนด
2. เพื่อให้ผู้ตรวจสอบภายในสามารถวางแผนการตรวจสอบภายในได้ข้อจำกัดด้านอัตราค่าจ้าง ผู้ปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน ด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน เช่น เครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ และด้านระยะเวลาในการดำเนินงาน
3. เพื่อให้การวางแผนการตรวจสอบเป็นไปอย่างมีระบบ หลักเกณฑ์ และมีความเหมาะสม สอดคล้องกับขอบเขตความรับผิดชอบ และวัตถุประสงค์หลักของการตรวจสอบภายใน

ประโยชน์ของการประเมินความเสี่ยง

1. ทำให้เข้าใจสภาพข้อมูลพื้นฐานด้านระบบการควบคุมภายใน การกำกับดูแล การติดตามผลภายในองค์กรที่มีอยู่อย่างละเอียด เพียงพอ สำหรับการวางแผนการตรวจสอบ
2. ทำให้การปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด มีระบบ หลักเกณฑ์ที่ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง
3. ทำให้เกิดความเชื่อมโยง ประสานงานความร่วมมือกันระหว่างผู้ตรวจสอบภายใน และหน่วยรับตรวจส่งผลให้การดำเนินงานขององค์กรมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กระบวนการประเมินความเสี่ยง

การประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบ เป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานของผู้ตรวจสอบภายใน ในการสอบทานและประเมินประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าการดำเนินงานในภาพรวมขององค์กร อย่างมีระบบ สอดคล้องกับแนวทางการบริหารราชการแบบมุ่งเน้น ผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงาน รวมทั้งการสร้างเชื่อมั่นให้กับฝ่ายบริหารที่จะนำผลการตรวจสอบภายใน ไปใช้ในการปรับปรุง แก้ไข การดำเนินงานในเรื่องที่สำคัญ ๆ ได้ทันเวลา เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์เป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น หน่วยตรวจสอบภายในจึงได้จัดทำ การประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบ โดยคำนึงถึงระดับความมีนัยสำคัญของความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน และมีผลกระทบต่อกระบวนการบรรลุวัตถุประสงค์ของกระบวนการปฏิบัติงานของทุกส่วนงานภายในมหาวิทยาลัย ซึ่งการประเมินความเสี่ยงเริ่มจากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลโดยรวมของมหาวิทยาลัย รวมถึงการหารือร่วมกับผู้บริหารและคณะกรรมการตรวจสอบประจำมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับประเด็นที่เป็นความเสี่ยงสูงของมหาวิทยาลัย และสิ่งที่คาดหวังให้ผู้ตรวจสอบภายในดำเนินการตรวจสอบ ซึ่งในการจัดทำ การประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบระยะยาว ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566 - 2568 มีกระบวนการ ดังนี้

ขั้นตอนการวางแผนการตรวจสอบเริ่มต้นด้วยการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นการประเมินผลระบบระบบ การควบคุมภายใน และการประเมินความเสี่ยง เพื่อนำผลที่ได้จากการประเมินความเสี่ยงไปเป็นข้อมูลในวางแผนการตรวจสอบ ดังนั้นเพื่อให้การปฏิบัติงานตามมาตรฐานดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มแก่องค์กรภายใต้ทรัพยากรเกี่ยวกับการตรวจสอบภายในเท่าที่มีอยู่ ผู้ตรวจสอบภายในจึงต้องกำหนดกลยุทธ์และวิธีดำเนินการประเมินความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างความมั่นใจในการเลือกหน่วยงานหรือกิจกรรมที่ต้องวางแผนการตรวจสอบในลำดับแรกหรือในปีแรกหรือในระยะต่อไปได้อย่างเหมาะสมเพียงพอ อันจะเป็นการป้องกันความสูญเสียหรือความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับองค์กรได้อย่างทัน่วงที โดยแนวปฏิบัติการประเมินความเสี่ยงเล่มนี้ จำนำเสนอขั้นตอนวิธีการประเมินความเสี่ยงจนได้ผลการประเมินว่าหน่วยงานใดหรือกิจกรรมใดมีความเสี่ยงในระดับใดแล้วจึงนำผลที่ได้ไปวางแผนการตรวจสอบตามแนวปฏิบัติการวางแผนการตรวจสอบและแผนปฏิบัติงานตรวจสอบต่อไป (รายละเอียดการวางแผนการตรวจสอบและแผนปฏิบัติงานตรวจสอบปรากฏตามแนวปฏิบัติการวางแผนการตรวจสอบและแผนปฏิบัติงานตรวจสอบที่กรมบัญชีกลางกำหนด)

ดังนั้นเพื่อให้การประเมินความเสี่ยงเป็นไปในทิศทางเดียวกัน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์จึงได้กำหนดแนวทางการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบภายในประจำปี พ.ศ. 2566 – พ.ศ. 2568

ความหมายและคำจำกัดความการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบ

ความเสี่ยง (Risk)

หมายถึง สถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นและเป็นอุปสรรคต่อการบรรลุเป้าหมายขององค์กร หรืออาจหมายถึง โอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์หรือการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใด ซึ่งมีผลกระทบให้การดำเนินงาน

ขององค์กรเกิดความเสียหาย ความผิดพลาด การรั่วไหล ความสูญเปล่า และไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน ซึ่งรวมถึงการทำให้วัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กรเบี่ยงเบนไป

ตัวอย่างความเสี่ยงในองค์กร เช่น

- การกำหนดนโยบายและหลักเกณฑ์ของหน่วยงานที่ไม่ชัดเจน
- การใช้ทรัพยากรโดยไม่ประหยัด ขาดประสิทธิภาพ และประสิทธิผล
- การปฏิบัติงานโดยเจ้าหน้าที่ซึ่งขาดความรู้ความสามารถ
- การขาดระบบการควบคุมภายในของหน่วยงาน
- การจัดทำข้อมูลหรือรายงานทางการเงินล่าช้า ขาดความน่าเชื่อถือ ไม่ตรงประเด็น ฯลฯ

ทั้งนี้ องค์กรโดยทั่วไปส่วนใหญ่จะต้องเผชิญกับความเสี่ยงหลากหลายประเภท ซึ่งสามารถแบ่งชนิดของการเกิดความเสี่ยง ดังนี้

1. ความเสี่ยงจากสภาพแวดล้อม (Environmental risks)

ความเสี่ยงที่เกิดจากสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในองค์กร ซึ่งมีผลต่อการดำเนินงานของหน่วยงาน เช่น กฎหมาย ระเบียบ นโยบาย งบประมาณ การเงิน ความต้องการของผู้รับบริการ สภาพการณ์ทางเศรษฐกิจ นโยบายรัฐบาล เป็นต้น

2. ความเสี่ยงจากการดำเนินงานและการใช้ทรัพย์สินของหน่วยงาน (Business process and asset risks)

ความเสี่ยงที่เกิดจากการดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงาน เป็นความเสี่ยงของลักษณะงานหรือกิจกรรม เช่น ความเสี่ยงที่อาจเกิดจากการดำเนินงานทางการเงินหรือเกี่ยวกับทรัพย์สินอื่น ๆ ของหน่วยงาน ความเสี่ยงจากการควบคุมภายใน ความเสี่ยงของการดำเนินงานตรวจสอบที่ไม่สามารถค้นพบความผิดพลาดของรายการหรือกิจกรรมที่มีอยู่

3. ความเสี่ยงจากข้อมูลข่าวสาร (Information risks)

ความเสี่ยงที่เกิดจากการใช้ข้อมูลไม่มีคุณภาพในกระบวนการตัดสินใจ และการนำข้อมูลนั้นเผยแพร่ต่อบุคคลภายนอก

ปัจจัยเสี่ยง (Risk Factor)

หมายถึง สิ่งที่เกิดหรือสนับสนุนให้เกิดความเสี่ยง หรือเป็นสิ่งที่เกิดจากความ ไม่แน่นอน ซึ่งมีสาเหตุจากสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในองค์กร

สภาพแวดล้อมภายนอก เช่น

- การเปลี่ยนแปลงนโยบายรัฐบาล
- การออกกฎหมาย ข้อบังคับใหม่ ๆ
- การปรับเปลี่ยนระบบงานที่กำหนดโดยหน่วยงานกลาง เช่น การเปลี่ยนแปลง
- ระบบบัญชีและระบบการบริหารทรัพย์สินในภาครัฐราชการ
- การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีสารสนเทศ
- การเปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยหรืออัตราแลกเปลี่ยน

เป็นต้น

สภาพแวดล้อมภายใน เช่น

- การปรับโครงสร้างของระบบงานและการมอบหมายงาน
- การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กร
- เจ้าหน้าที่ขาดความรู้ความสามารถและขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
- การขาดจริยธรรมและจิตสำนึกที่ดีของบุคลากรในหน่วยงาน
- ความซับซ้อนของระบบงานและการปฏิบัติงาน
- การบริหารงบประมาณและการเงินไม่เป็นไปตามแผน
- การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์หรือการกำหนดกลยุทธ์ใหม่ของหน่วยงาน

เป็นต้น

การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)

หมายถึง กระบวนการระบุปัจจัยเสี่ยงและวิเคราะห์ความเสี่ยงอย่างเป็นระบบรวมถึงการจัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยงว่าเหตุการณ์ใดหรือเงื่อนไขอย่างใดที่จะมีผลกระทบต่อการไม่บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยการนำบริหารความเสี่ยงตามกรอบของ COSO มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานตรวจสอบภายใน เพื่อช่วยให้ผู้ตรวจสอบภายในสามารถวางแผนการตรวจสอบส่วนงานหรือกิจกรรม/โครงการ อย่างมีหลักเกณฑ์

ตารางคำอธิบายความเสี่ยง (Risk Description)

หมายถึง แบบที่ผู้ตรวจสอบภายในกำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการรวบรวมปัจจัยเสี่ยงและอธิบายคุณลักษณะของปัจจัยเสี่ยงแต่ละปัจจัยในองค์กร เช่น ประเภทความเสี่ยง ชื่อความเสี่ยง ขอบเขตความเสี่ยง และเกณฑ์ความเสี่ยง เป็นต้น ซึ่งช่วยให้ผู้ตรวจสอบภายในทราบถึงปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ ที่องค์กรมีอยู่ทั้งสิ้น และอำนวยความสะดวกเมื่อต้องการทบทวนปัจจัยเสี่ยงในแต่ละประเภทตารางคำอธิบายความเสี่ยงควรจัดอยู่ในรูปแบบที่เป็นระเบียบและใช้รูปแบบเดียวกันในการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน

รายการความเสี่ยง (Risk Profile)

หมายถึง การรวบรวมรวมปัจจัยและเกณฑ์ความเสี่ยงโดยแยกเป็นของแต่ละส่วนงานหรือแต่ละกิจกรรม/โครงการว่าด้วยปัจจัยด้านใด เรื่องใด และมีความเสี่ยงอยู่ในระดับใดบ้าง เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการประเมินความเสี่ยงในครั้งต่อไปอย่างสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

เนื่องจากปัจจุบันมีการนำหลักการของ COSO ซึ่งประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ สภาพแวดล้อม การควบคุม การประเมินความเสี่ยง กิจกรรมการควบคุม สารสนเทศ การสื่อสาร และการติดตามประเมินผล มาช่วยในการบริหารงานหลาย ๆ ด้าน โดยภาครัฐเองก็ได้นำหลักการดังกล่าวมาช่วยในการบริหารงานจัดการของผู้บริหารภายในองค์กร ในการจัดวางระบบการควบคุมภายใน สำหรับการตรวจสอบภายใน ได้พิจารณานำหลักการดังกล่าวมาช่วยในการบริหารงานจัดการของผู้บริหารภายในองค์กรในการจัดวางระบบการควบคุมภายใน สำหรับการตรวจสอบภายใน ได้พิจารณานำหลักการดังกล่าวในส่วนของ

องค์ประกอบที่ 2 คือการประเมินความเสี่ยงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานตรวจสอบ เพื่อช่วยให้ผู้ตรวจสอบภายในสามารถวางแผนการตรวจสอบหน่วยงานหรือกิจกรรมที่ประเมินว่ามีความเสี่ยงสูงในลำดับแรกและความเสี่ยงที่ลดหลั่นลงไปอย่างมีหลักเกณฑ์ และเพื่อความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้น ได้จัดทำ การประเมินความเสี่ยงเพื่อจัดวางระบบการควบคุมภายในซึ่งดำเนินการโดยหน่วยงานตรวจสอบภายใน และการประเมินความเสี่ยงเพื่อการวางแผนการตรวจสอบ

มาตรฐาน COSO 2013 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 17 หลักการ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 : สภาพแวดล้อมการควบคุม (Control Environment)

- หลักการที่ 1 - องค์กรยึดหลักความซื่อตรงและจริยธรรม
- หลักการที่ 2 - คณะกรรมการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อการกำกับดูแล
- หลักการที่ 3 - คณะกรรมการและฝ่ายบริหาร มีอำนาจการสั่งการชัดเจน
- หลักการที่ 4 - องค์กร จูงใจ รักษาไว้ และจูงใจพนักงาน
- หลักการที่ 5 - องค์กรผลักดันให้ทุกตำแหน่งรับผิดชอบต่อการควบคุมภายใน

องค์ประกอบที่ 2: การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)

- หลักการที่ 6 - กำหนดเป้าหมายชัดเจน
- หลักการที่ 7 - ระบุและวิเคราะห์ความเสี่ยงอย่างครอบคลุม
- หลักการที่ 8 - พิจารณาโอกาสที่จะเกิดการทุจริต
- หลักการที่ 9 - ระบุและประเมินความเปลี่ยนแปลงที่จะกระทบต่อการควบคุมภายใน

องค์ประกอบที่ 3: กิจกรรมการควบคุม (Control Activities)

- หลักการที่ 10 - ควบคุมความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้
- หลักการที่ 11 - พัฒนาระบบเทคโนโลยีที่ใช้ในการควบคุม
- หลักการที่ 12 - ควบคุมให้นโยบายสามารถปฏิบัติได้

องค์ประกอบที่ 4: สารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication)

- หลักการที่ 13 - องค์กรมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องและมีคุณภาพ
- หลักการที่ 14 - มีการสื่อสารข้อมูลภายในองค์กร ให้การควบคุมภายในดำเนินต่อไปได้
- หลักการที่ 15 - มีการสื่อสารกับหน่วยงานภายนอก ในประเด็นที่อาจกระทบต่อ

การควบคุมภายใน

องค์ประกอบที่ 5: กิจกรรมการกำกับติดตามและประเมินผล (Monitoring Activities)

- หลักการที่ 16 - ติดตามและประเมินผลการควบคุมภายใน
- หลักการที่ 17 - ประเมินและสื่อสารข้อบกพร่องของการควบคุมภายในทันเวลา

และเหมาะสม

แนวทางการดำเนินการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบ

การประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบของหน่วยงานตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ได้ดำเนินการตามมาตรฐานการตรวจสอบภายในของส่วนราชการ 2010 : การวางแผนการตรวจสอบ ดังนี้

หัวหน้าหน่วยงานตรวจสอบภายใน ควรจัดทำแผนการตรวจสอบตามผลประเมินความเสี่ยง จัดลำดับความสำคัญก่อนหลังของกิจกรรมที่จะทำการตรวจสอบเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายของส่วนราชการ

2010.A1 : การวางแผนการตรวจสอบภายในควรเริ่มจากการประเมินความเสี่ยงและควรกระทำอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ทั้งนี้ ควรนำข้อมูลของฝ่ายบริหารและคณะกรรมการตรวจสอบภาคราชการมาพิจารณาในขั้นการวางแผนด้วย

ตามมาตรฐานการตรวจสอบภายในและจริยธรรมของผู้ตรวจสอบภายในของส่วนราชการที่ออกโดยกรมบัญชีกลางได้กำหนดข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตรวจสอบภายในแยกเป็น 2 ส่วน คือ มาตรฐานด้านคุณสมบัติและมาตรฐานการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการดำเนินงานและสร้างคุณค่าเพิ่มให้กับส่วนราชการ โดยมาตรฐานการปฏิบัติงานในส่วนของการบริหารงานตรวจสอบภายใน ซึ่งสามารถแบ่งกระบวนการตรวจสอบภายในได้แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนหลัก ๆ คือ การวางแผนการตรวจสอบ การปฏิบัติงานตรวจสอบ การรายงานและการติดตามผลการตรวจสอบ โดยมีหน้าที่ดังนี้

1. การให้ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงและแผนบริหารความเสี่ยงของหน่วยงานภายในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ทั้งหมด
2. ดำเนินการ/จัดทำโครงการเพื่อวิเคราะห์การประเมินความเสี่ยงของการดำเนินงานมหาวิทยาลัย โดยการระดมความคิดของผู้บริหาร คณาจารย์ เจ้าหน้าที่เพื่อร่วมกันศึกษาประเด็นความเสี่ยงด้านต่าง ๆ
3. รวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำการประเมินความเสี่ยงของมหาวิทยาลัย นำเสนอให้คณะกรรมการตรวจสอบ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ พิจารณา เพื่อนำไปดำเนินการตามแผนบริหารความเสี่ยงของมหาวิทยาลัย
4. ติดตามการประเมินผลการควบคุมภายใน ในการดำเนินงานตามแผนบริหารความเสี่ยง สรุปผลและรายงานผลการตรวจสอบ

โครงสร้างและภาระงานที่รับผิดชอบ

1. โครงสร้างการบริหารหน่วยงานตรวจสอบภายใน

1.1) โครงสร้างของงาน (Organization)

โครงสร้างของงาน

โดยสายงานของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ หน่วยงานตรวจสอบภายในได้ขึ้นตรงต่ออธิการมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ทำหน้าที่เป็นเครื่องมือของผู้บริหารในการตรวจสอบติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานและการบริหารงานของส่วนราชการ รวมทั้งการเป็นที่ปรึกษาของหน่วยงานมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

1.2) โครงสร้างการบริหารหน่วยงาน (Administration chart)

1.3) โครงสร้างการปฏิบัติงาน (Activity chart)

2. ภาระงานที่รับผิดชอบ

ภาระงานของนางสาววาสนา อารจสาริกิจ ตำแหน่ง นักตรวจสอบภายใน มีภาระงาน ดังนี้

- 2.1 งานสารบรรณ
- 2.2 งานตรวจสอบภายใน
- 2.3 งานการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ

2.1 งานสารบรรณ

ปัจจุบันมีงานสารบรรณมาเป็นการกิจร่วมกับงานตรวจสอบ เพื่อให้การบริหารงานด้านเอกสารที่เริ่มตั้งแต่การคิด การอ่าน การร่าง การเขียน จัดเก็บ ค้นหา และอีกหลาย ๆ อย่าง ซึ่งจัดได้ว่ามีความสำคัญต่องานควบคู่ไปกับการกิจหลักของงานตรวจสอบ จะต้องอาศัยงานสารบรรณมาจัดการเกี่ยวกับงานด้านเอกสารนั้น ๆ โดยมีสาระสำคัญของงานสารบรรณ ดังนี้

- ร่าง พิมพ์ หนังสือ ได้ตอบทั่วไป ทั้งภายใน ภายนอก หนังสือสั่งการ
- ลงทะเบียนหนังสือรับ-ส่ง
- งานเกษียนหนังสือ
- วิเคราะห์หมวดหมู่
- จัดเก็บเข้าแฟ้มตามหมวดหมู่
- งานเสนอแฟ้มผู้บริหาร

2.2 งานตรวจสอบภายใน

การตรวจสอบภายในเป็นเครื่องมือหรือกลไกที่สำคัญของฝ่ายบริหารในการประเมินผล การดำเนินการและระบบการควบคุมภายในมหาวิทยาลัย จึงเห็นความสำคัญของการตรวจสอบภายใน ซึ่งในกรณีนี้จะจัดทำคู่มือเฉพาะส่วนที่รับผิดชอบด้านการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน เพื่อให้การดำเนินงานของตนมีความสอดคล้องในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการ วิธีการ และขั้นตอนการตรวจสอบภายใน

2.3 งานการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ

การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) เพื่อให้มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ผ่านการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) ด้วยอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ได้มอบหมายให้หน่วยงานตรวจสอบภายใน ดำเนินงานการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ จึงต้องมีแผนการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมทำให้หน่วยงานตรวจสอบภายในมีภารกิจเพิ่มขึ้นจากเดิม

บทที่ 3

การวางระบบโครงสร้างการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบ

ตามที่มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ มหาวิทยาลัย ราชภัฏนครสวรรค์ขึ้นเพื่อให้หน่วยงานตรวจสอบภายในร่วมจัดทำ การประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบระดับหน่วยงาน เพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่มหาวิทยาลัย จึงได้กำหนดแนวทางการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบของหน่วยงานตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ โดยการวางระบบโครงสร้างการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบ โดยมีหน้าที่ ดังนี้

1. คณะกรรมการตรวจสอบ มีหน้าที่

1.1 กำหนดนโยบาย วิเคราะห์ปัญหา วางแผนงาน เพื่อส่งเสริมและกำกับติดตามผลการประเมินความเสี่ยงของหน่วยงานตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

1.2 ให้คำปรึกษาและคำแนะนำในการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบ แก่คณะทำงาน

1.3 กำกับดูแล ติดตาม ควบคุม การดำเนินงานการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบของหน่วยงานตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

2. ผู้ตรวจสอบภายใน มีหน้าที่

2.1 ดำเนินงานตามนโยบาย เพื่อส่งเสริมและกำกับติดตามผลการประเมินความเสี่ยงของหน่วยงานตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

2.2 รวบรวมและดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับเพื่อส่งเสริมและกำกับติดตามผลการประเมินความเสี่ยงของหน่วยงานตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

2.3 จัดส่งข้อมูลและรายงานผลที่เกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงของหน่วยงานตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

กระบวนการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบ

การประเมินความเสี่ยง ต้องทำการคัดเลือกงานหรือกระบวนการ จากภารกิจในแต่ละประเภทที่จะทำการประเมิน ซึ่งคู่มือนี้ได้กำหนดขอบเขตของการประเมินความเสี่ยง 3 ด้าน ดังนี้ ความเสี่ยงปัจจัยเสี่ยง และการประเมินความเสี่ยง เมื่อคัดเลือกได้แล้ว ให้ทำการคัดเลือกกระบวนการของประเภทด้านนั้น ๆ โดยเฉพาะการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต และจัดเตรียมข้อมูลขั้นตอนการปฏิบัติงาน หรือแนวทาง หลักเกณฑ์ในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้อง จากนั้นจึงลงมือทำการตามขั้นตอนการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบ ตัวอย่างในการประเมินความเสี่ยง ในการพิจารณาความเสี่ยงปัจจัยเสี่ยง และการประเมินความเสี่ยง

การระบุความเสี่ยง (Risk Identification)

ความเสี่ยง (Risk) หมายถึง เหตุการณ์/การกระทำใดๆ ที่อาจเกิดขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอน และจะส่งผลกระทบต่อ ทั้งทางบวกและทางลบ (ที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน) หากเป็นทางลบจะก่อให้เกิดความผิดพลาดความเสียหาย การรั่วไหล ความสูญเปล่า หรือเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ทำให้การดำเนินงานขององค์กรไม่ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้จึงจำเป็นต้องพิจารณาจัดการความเสี่ยงของหน่วยงานภายในสังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ตลอดจนระยะเวลาที่เกิดผลจากความเสี่ยง ตามมาตรฐาน COSO 2013 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 17 หลักการ จำแนกความเสี่ยงได้เป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk) คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากการกำหนดแผน กลยุทธ์ แผนดำเนินงานที่นำไปปฏิบัติไม่เหมาะสมหรือไม่สอดคล้องกับปัจจัยภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก อันส่งผลกระทบต่อ การบรรลุวิสัยทัศน์ พันธกิจ หรือสถานการณ์ขององค์กร

2. ความเสี่ยงด้านการดำเนินงาน (Operational Risk) คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากการปฏิบัติงานทุก ๆ ขั้นตอน โดยครอบคลุมถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ กระบวนการ อุปกรณ์ เทคโนโลยีสารสนเทศบุคลากรในการปฏิบัติงาน

3. ความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Risk) คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากการเบิกจ่ายงบประมาณไม่เป็นไปตามแผน งบประมาณถูกตัด งบประมาณที่ได้รับไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ของภารกิจที่เปลี่ยนแปลงไปทำให้การจัดสรรไม่เพียงพอ

4. ความเสี่ยงด้านกฎระเบียบ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (Compliance Risk) หรือ (Event Risk) คือ ความเสี่ยงที่เกิดจากการไม่สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบ หรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องใด ๆ หรือกฎหมายที่มีอยู่ไม่เหมาะสม หรือเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน

การกำหนดเกณฑ์การประเมินความเสี่ยง

การประเมินความเสี่ยงเป็นการประเมินระดับโอกาสที่จะเกิดและผลกระทบของความเสี่ยงต่างๆ โดยหน่วยงานตรวจสอบภายใน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ต้องกำหนดเกณฑ์การประเมินมาตรฐาน เพื่อประเมินโอกาสและผลกระทบของความเสี่ยง และดำเนินการวิเคราะห์และจัดลำดับความเสี่ยง ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดเกณฑ์การประเมินมาตรฐาน ที่จะใช้ในการประเมินความเสี่ยงแบ่งออกเป็น 2 มิติ คือ มิติด้านผลกระทบ ประกอบด้วย โอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) และความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) กับมิติทางด้านการเตรียมการป้องกันความเสี่ยง ประกอบด้วยความสามารถในการจัดการความเสี่ยงของหน่วยงานและระยะเวลาจะเกิดจากผลจากการเกิดความเสี่ยง ทั้งนี้ระดับความเสี่ยงจะเป็นดังนี้

โอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง

ระดับ	โอกาส
1.(น้อยมาก)	มีโอกาสดำเนินขึ้นน้อยมาก
2.(น้อย)	มีโอกาสดำเนินขึ้นน้อย
3.(ปานกลาง)	มีโอกาสดำเนินขึ้นปานกลาง
4.(มาก)	มีโอกาสดำเนินขึ้นมาก
5.(มากที่สุด)	มีโอกาสดำเนินขึ้นมากที่สุด

ความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) ที่ส่งผลต่อบุคลากร

ระดับ	ความรุนแรง
1.(น้อยมาก)	สร้างความไม่สะดวกต่อการปฏิบัติงาน
2.(น้อย)	ไม่สะดวกต่อการปฏิบัติงานบ่อยครั้ง
3.(ปานกลาง)	บรรยากาศการปฏิบัติงานไม่เหมาะสม
4.(มาก)	ลงโทษทางวินัยไม่ร้ายแรง
5.(มากที่สุด)	ลงโทษทางวินัยอย่างร้ายแรง

ความสามารถในการจัดการจัดการความเสี่ยงของหน่วยงาน

ระดับ	ความสามารถ
1.(น้อยมาก)	มีความสามารถน้อยมาก
2.(น้อย)	มีความสามารถน้อย
3.(ปานกลาง)	มีความสามารถปานกลาง
4.(มาก)	มีความสามารถมาก
5.(มากที่สุด)	มีความสามารถมากที่สุด

ระยะเวลาจะเกิดผลจากการเกิดความเสี่ยง

ระดับ	ช่วงเวลาของการเกิดผล
1.(น้อยมาก)	เกิดขึ้นในระยะเวลาเกินเลย 6 เดือนไปแล้ว
2.(น้อย)	เกิดขึ้นในระยะเวลาเกินเลย 3-6 เดือน
3.(ปานกลาง)	เกิดขึ้นในระยะเวลาเกินเลย 2-3 เดือน
4.(มาก)	เกิดขึ้นในระยะเวลาเกินเลย 2-3 สัปดาห์
5.(มากที่สุด)	เกิดขึ้นทันที

ระดับความเสี่ยง (Degree of Risk) แสดงถึงความสำคัญในการบริหารความเสี่ยง โดยพิจารณาจากผลคูณของความเสี่ยงในแต่ละมิติ

มิติด้านผลกระทบ ได้จากผลคูณของระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง กับระดับความรุนแรงของผลกระทบของความเสี่ยงแต่ละสาเหตุ (โอกาส × ผลกระทบ)

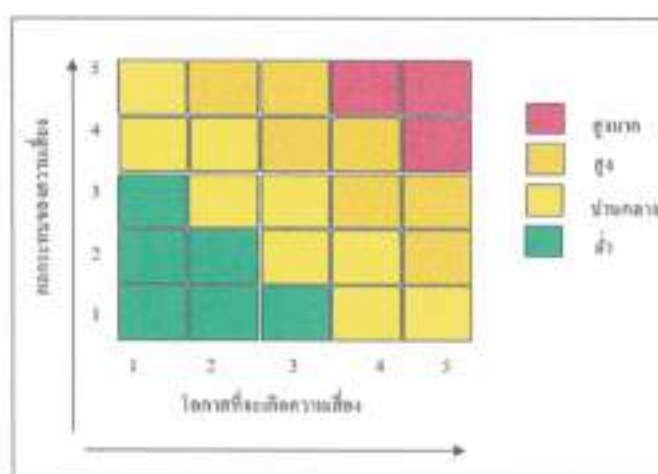
มิติด้านการเตรียมการป้องกันความเสี่ยงการทุจริตและประพฤติมิชอบ ได้จากผลคูณของความสามารถในการจัดการความเสี่ยงของหน่วยงานกับระยะเวลาจะเกิดจากผลการเกิดความเสี่ยง

กำหนดเกณฑ์ 4 ระดับ เพื่อการควบคุม ดังนี้

ผลคูณ	ระดับความเสี่ยง	มาตรการควบคุม
1-3	ต่ำ	ยอมรับความเสี่ยงได้
4-9	ปานกลาง	ควรมีมาตรการควบคุม
10-16	สูง	ต้องมีมาตรการควบคุม
17-25	สูงมาก	หลีกเลี่ยงโดยการหยุด ยกเลิกหรือ

เปลี่ยนแปลง

ตารางระดับของความเสี่ยง (Degree of Risk)

2. การประเมินโอกาสและผลกระทบของความเสี่ยง เป็นการนำความเสี่ยงและปัจจัยเสี่ยงแต่ละปัจจัยที่ระบุไว้มาประเมินโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ความเสี่ยงต่างๆ และประเมินระดับความรุนแรงหรือมูลค่าความเสียหายจากความเสี่ยง เพื่อให้เห็นถึงระดับของความเสี่ยงที่แตกต่างกัน ทำให้สามารถกำหนดการควบคุมความเสี่ยงได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะช่วยให้หน่วยงานสามารถวางแผนและจัดสรรทรัพยากรได้อย่างถูกต้องภายใต้งบประมาณ กำลังคน หรือเวลาที่มีจำกัด โดยอาศัยเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ข้างต้น ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

1. พิจารณาโอกาสและความถี่ในการเกิดเหตุการณ์ต่างๆ ว่ามีโอกาสและความถี่ที่จะเกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

2. พิจารณาความรุนแรงของผลกระทบของความเสี่ยงที่มีผลต่อองค์กรหรือหน่วยงานว่ามีระดับความรุนแรง หรือมีความเสียหายเพียงใดตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

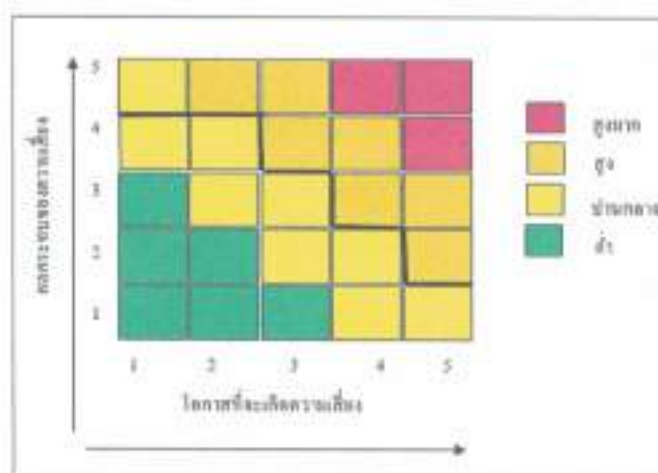
3. การวิเคราะห์ระดับความเสี่ยง เมื่อพิจารณาโอกาสและความถี่ที่จะเกิดเหตุการณ์และความรุนแรงของผลกระทบของแต่ละปัจจัยเสี่ยงแล้ว ให้นำผลที่ได้มาพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างโอกาสที่

จะเกิดความเสียหาย และผลกระทบของความเสียหายต่อองค์กรหรือหน่วยงานว่าก่อให้เกิดระดับของความเสียหายในระดับใด

4. การจัดลำดับความเสี่ยง เมื่อได้ค่าระดับความเสี่ยงแล้ว จะนำมาจัดลำดับความรุนแรงของความเสียหายที่มีผลต่อองค์กร เพื่อพิจารณากำหนดกิจกรรมการควบคุมในแต่ละสาเหตุของความเสียหายที่สำคัญให้เหมาะสมโดยพิจารณาจากระดับของความเสียหายที่เกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างโอกาสที่จะเกิดความเสียหาย และผลกระทบของความเสียหายที่ประเมินได้ตามตารางการประเมินความเสี่ยงโดยจัดเรียงตามลำดับ จากระดับสูงมาก สูง ปานกลาง ต่ำ และเลือกความเสี่ยงที่มีระดับสูงมากและสูง มาจัดทำแผนการบริหารความเสี่ยงในขั้นต่อไป

ในการประเมินความเสี่ยงจะต้องมีการกำหนด แผนภูมิความเสี่ยง (Risk Profile) ที่ได้จากการพิจารณาจัดระดับความสำคัญของความเสี่ยงจากโอกาสที่จะเกิดความเสียหาย (Likelihood) และผลกระทบที่เกิดขึ้น (Impact) และขอบเขตของระดับความเสี่ยงที่สามารถยอมรับได้ (Risk Appetite Boundary) โดยระดับความเสี่ยง = โอกาสในการเกิดเหตุการณ์ต่างๆ x ความรุนแรงของเหตุการณ์ต่างๆ (Likelihood x Impact) ซึ่งจัดแบ่งเป็น 4 ระดับ สามารถแสดงเป็น Risk Profile แบ่งพื้นที่เป็น 4 ส่วน (4 Quadrant) ซึ่งให้เกณฑ์ในการจัดแบ่ง ดังนี้

1. ระดับความเสี่ยงต่ำ (Low) คะแนนระดับความเสี่ยง 1 – 3 คะแนน ยอมรับความเสี่ยงกำหนดเป็นสีเขียว (■)
2. ระดับความเสี่ยงปานกลาง (Medium) คะแนนระดับความเสี่ยง 4 – 9 คะแนน ยอมรับความเสี่ยงแต่มีแผนควบคุมความเสี่ยง กำหนดเป็นสีเหลือง (■)
3. ระดับความเสี่ยงสูง (High) คะแนนระดับความเสี่ยง 10 – 16 คะแนน มีแผนลดความเสี่ยงกำหนดเป็นสีส้ม (■)
4. ระดับความเสี่ยงสูงมาก (Extreme) คะแนนระดับความเสี่ยง 17 – 25 คะแนนมีแผนลดและประเมินซ้ำหรือถ่ายโอนความเสี่ยง กำหนดเป็นสีแดง (■)

การกำหนดแนวทางการตอบสนองความเสี่ยง

การกำหนดแนวทางการตอบสนองความเสี่ยงมุ่งเน้นให้องค์กรสามารถบริหารความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ โดยการกำหนดแนวทางการตอบสนองความเสี่ยงสามารถทำได้หลายวิธี และสามารถปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้รับผิดชอบ แต่อย่างไรก็ตามแนวทางการบริหารจัดการความเสี่ยงต้องค้ำค้ำกับการลดระดับผลกระทบความเสี่ยงทางเลือกหรือกลยุทธ์ในการจัดการความเสี่ยง แบ่งได้ 4 แนวทางหลัก คือ

1. การยอมรับ (Take, Accept) หมายถึง การที่ความเสี่ยงนั้นสามารถยอมรับได้ภายใต้การควบคุมที่มีอยู่ในปัจจุบัน ซึ่งไม่ต้องดำเนินการใดๆ เช่น กรณีที่มีความเสี่ยงในระดับไม่รุนแรงและไม่ค้ำค้ำที่จะดำเนินการใดๆ ให้ขออนุมัติหลักการรับความเสี่ยงไว้และไม่ดำเนินการใดๆ

2. การลด/ควบคุม (Reduction) หมายถึง เป็นการปรับปรุงระบบการทำงานหรือการออกแบบวิธีการทำงานใหม่ เพื่อลดโอกาสที่จะเกิด หรือลดผลกระทบให้อยู่ในระดับที่องค์กรยอมรับได้

3. การยกเลิก (Terminate) หรือ หลีกเสี่ยง (Avoid) คือ ความเสี่ยงที่ไม่สามารถยอมรับและต้องจัดการให้ความเสี่ยงนั้นไปอยู่นอกเงื่อนไขการดำเนินงาน โดยมีวิธีการจัดการความเสี่ยงในกลุ่มนี้ เช่น การหยุดดำเนินงานหรือกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงนั้น การเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน การลดขนาดของงานที่จะดำเนินการหรือกิจกรรมลง เป็นต้น

4. การถ่ายโอนความเสี่ยง (Transfer) หรือ แบ่ง (Share) คือ ความเสี่ยงที่สามารถโอนไปให้ผู้อื่นได้ เช่น การทำประกันภัย/ประกันทรัพย์สินกับบริษัทประกัน การจ้างบุคคล ภายนอกหรือการจ้างบริษัท ภายนอกมาจัดการในงานบางอย่างแทน เช่น งานรักษาความปลอดภัย เป็นต้น

การจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง

เมื่อได้มีการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบผลกระทบและโอกาสของการเกิดขึ้นของ ความเสี่ยง จะต้องนำมาจัดลำดับจากระดับสูงมาก สูง ปานกลาง น้อย ตามแบบฟอร์มการวิเคราะห์ ความเสี่ยง จะพิจารณาเลือกความเสี่ยงที่มีระดับสูงมาก และหรือ สูง มาจัดทำแผนบริหารและจัดการความเสี่ยง ซึ่งเป็นการนำกลยุทธ์มาจัดการ หรือแผนงานมาใช้ปฏิบัติในมหาวิทยาลัยหรือส่วนงาน เพื่อลดโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง หรือลดความเสียหายของผลกระทบ โดยนำผลจากการจัดลำดับความเสี่ยงในระดับสูงมาก และสูงมาประเมินมาตรการควบคุมก่อนเป็นอันดับแรกตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำเอาปัจจัยเสี่ยงที่อยู่ในระดับความเสี่ยงสูงมาก และสูง มากำหนดวิธีการควบคุมที่ควรจะมีเพื่อป้องกันหรือลดความเสี่ยง หรือปัจจัยเสี่ยงเหล่านั้น

2. พิจารณาหรือประเมินว่าในปัจจุบันความเสี่ยงหรือปัจจัยเสี่ยงเหล่านั้นมีการควบคุมอยู่แล้วหรือไม่

3. ถ้ามีการควบคุมแล้ว ให้ประเมินต่อไปว่าการควบคุมนั้นได้ผลตามความต้องการอยู่หรือไม่ กระบวนการในการบริหารความเสี่ยงนั้นไม่ใช่กระบวนการที่สร้างขึ้นและอยู่ด้วยตนเองอย่างเป็นทางการอิสระเพียงลำพังได้แต่จะเป็นกระบวนการที่สร้างขึ้นโดยมีขั้นตอนที่ช่วยเสริมการทำงานร่วมกับโครงการหรือภาระงานอื่นใดที่ปฏิบัติการอยู่ให้เป็นไปด้วยความราบรื่นหรือป้องกันโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง และ

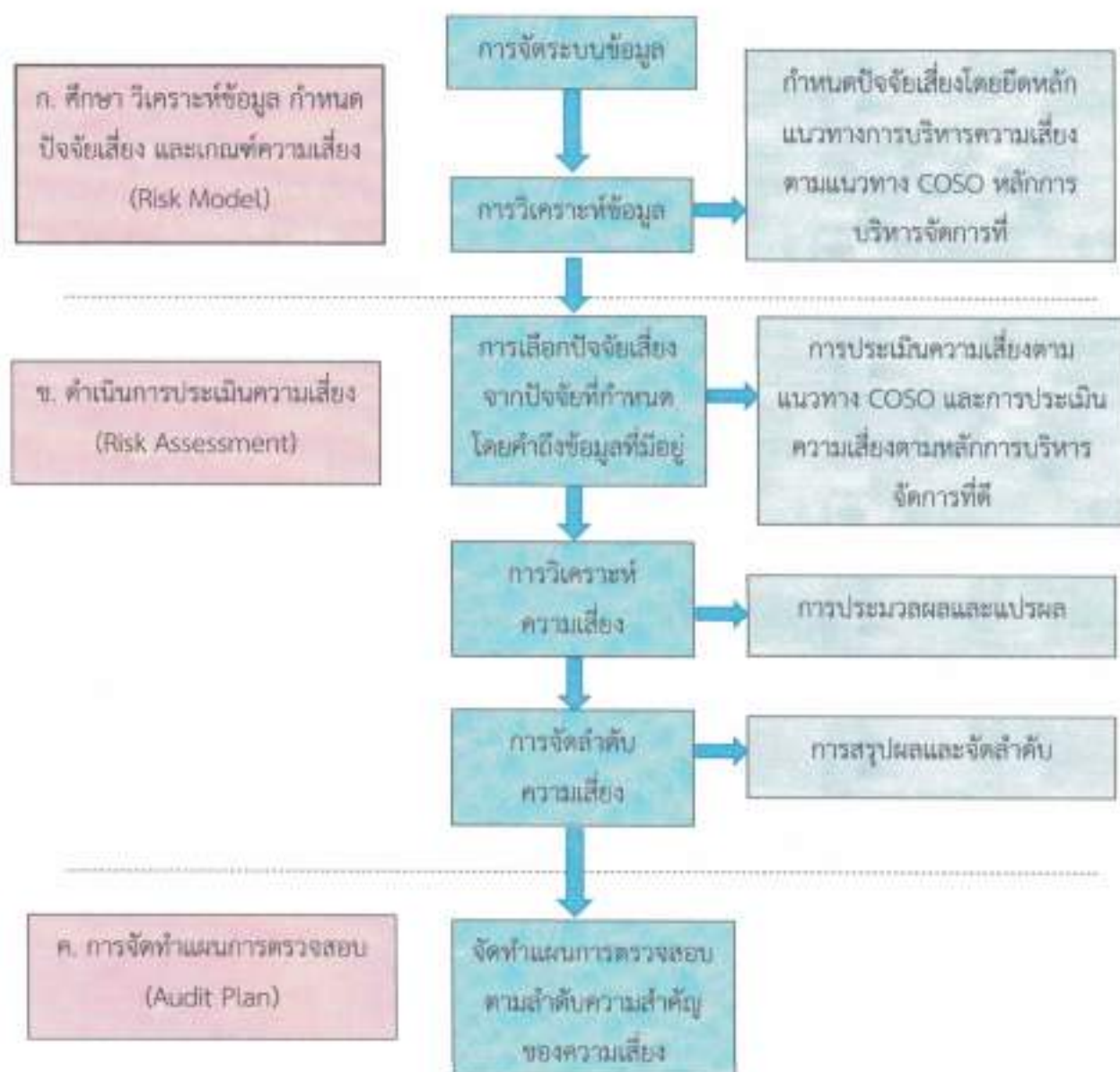
เป็นปัญหา หรืออาจจะกล่าวได้ว่าเป็นการมองไปข้างหน้า ป้องกันเหตุที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตข้างหน้ามี
เหตุมีผลมีหลักการและหาทางลดหรือป้องกันความเสียหายในการทำงานในภารกิจของหน่วยงานภายใน
สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

บทที่ 4

ขั้นตอน/กระบวนการ/ปฏิทิน

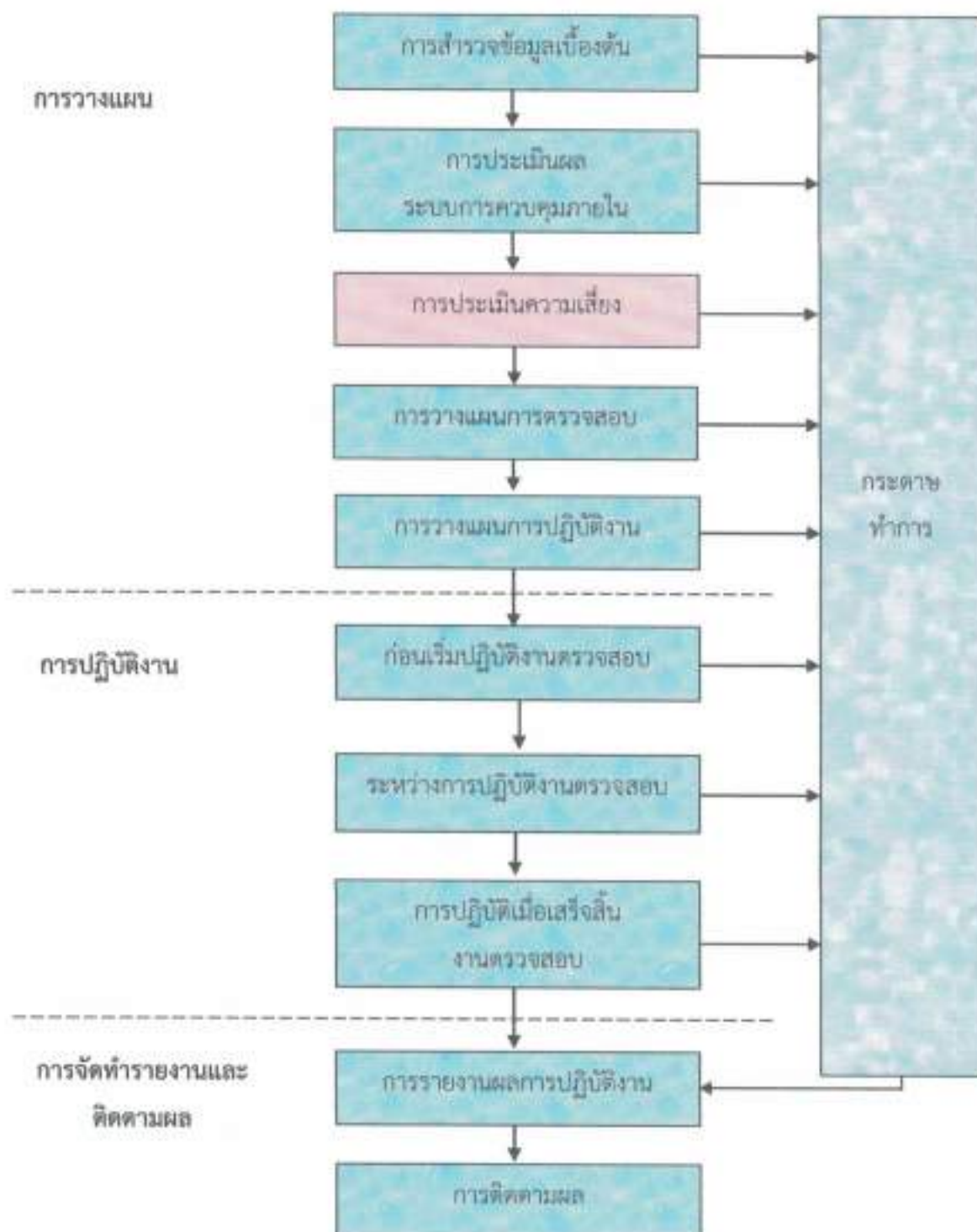
กระบวนการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบ

หมายถึง การรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ สภาพแวดล้อมและข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานและกิจกรรม เช่น โครงสร้างอัตรากำลัง แผนกลยุทธ์ แผนการปฏิบัติงาน แผนการบริหารความเสี่ยง ระบบการควบคุมภายใน กระบวนการปฏิบัติงาน ฯลฯ

กระบวนการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน (Internal Audit Process)

หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานตรวจสอบภายใน จำเป็นต้องดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อให้ผู้ตรวจสอบภายในสามารถปฏิบัติงานตรวจสอบภายในได้อย่างมั่นใจและได้ผลงานที่มีคุณภาพ ทั้งนี้ขั้นตอนการปฏิบัติงานตรวจสอบที่สำคัญ (ตามแผนภูมิ)

1. การรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น

หน่วยงานตรวจสอบภายในได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับวัตถุประสงค์สภาพแวดล้อม และข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องกับส่วนงานและกิจกรรมต่าง ๆ จำนวน 11 ส่วนงาน โดยพิจารณาข้อมูลแต่ละส่วนงาน รวมทั้งทำความเข้าใจถึงสัมพันธ์และความเชื่อมโยงของกิจกรรมต่าง ๆ ของแต่ละส่วนงาน ประกอบไปด้วย ส่วนงานสายวิชาการ จำนวน 6 ส่วนงาน และส่วนงานสายสนับสนุนวิชาการ จำนวน 5 ส่วนงาน ดังนี้

1.1 ส่วนงานวิชาการ

- 1) คณะครุศาสตร์
- 2) โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
- 3) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
- 4) คณะวิทยาการจัดการ
- 5) คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- 6) คณะเทคโนโลยีการเกษตรและเทคโนโลยีอุตสาหกรรม

1.2 ส่วนงานสนับสนุนวิชาการ

- 1) สถาบันวิจัยและพัฒนา
- 2) สำนักงานอธิการบดี
 - กองกลาง
 - กองนโยบายและแผน
 - กองพัฒนานักศึกษา
- 3) สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน
- 4) สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ
- 5) สำนักศิลปะและวัฒนธรรม

2. การจัดระบบข้อมูล

จากข้อมูลที่รวบรวมเบื้องต้นมีจำนวนมาก จึงได้จัดระบบข้อมูลการประเมินความเสี่ยงในแต่ละส่วนงานให้อยู่ในกระดาษทำการเดียวกัน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดปัจจัยเสี่ยงและหลักเกณฑ์ความเสี่ยงเบื้องต้น โดยวิเคราะห์ว่าปัจจัยเสี่ยงอะไรบ้างที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของส่วนงานต่าง ๆ เกิดความเสียหาย และไม่บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้

4. การกำหนดปัจจัยเสี่ยง

โดยนำข้อมูลเบื้องต้นที่รวบรวมไว้มาศึกษาและวิเคราะห์แยกเป็นด้านต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับการบริหารจัดการที่ดี ประกอบด้วย ด้านกลยุทธ์ ด้านการดำเนินงานหรือการปฏิบัติงาน ด้านควบคุมพัสดุ ด้านการเงิน และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

ทั้งนี้ หน่วยงานตรวจสอบภายในได้พิจารณากำหนดเกณฑ์ในการประเมินความเสี่ยง โดยใช้หลักการและเทคนิคต่าง ๆ ช่วยในการวิเคราะห์ถึงโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง และผลกระทบเมื่อเกิดความเสี่ยงนั้น โดยเกณฑ์การประเมินความเสี่ยง กำหนดไว้ 5 ระดับดังนี้

ระดับความเสี่ยง	ค่าคะแนน
มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

นอกจากนี้ยังมีบางปัจจัยความเสี่ยงที่หน่วยงานตรวจสอบภายในได้พิจารณากำหนดเกณฑ์ในการประเมินความเสี่ยง 2 ระดับ คือ ระดับความเสี่ยงมากที่สุด ค่าคะแนนเท่ากับ 5 และระดับความเสี่ยงน้อยที่สุด ค่าคะแนนเท่ากับ 1 ประกอบด้วย ปัจจัยเสี่ยงการดำรงตำแหน่งผู้บริหาร การจัดท่าแผนกลยุทธ์ การจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง กระบวนการติดตามการบริหารความเสี่ยง ผลการดำเนินงานบริหารความเสี่ยง และการจัดตั้งส่วนงาน เป็นต้น เพื่อให้ปัจจัยเสี่ยงและเกณฑ์การประเมินความเสี่ยงมีความเหมาะสมและสอดคล้องกันยิ่งขึ้น ภายหลังจากที่กำหนดปัจจัยเสี่ยงและค่าคะแนนความเสี่ยงเรียบร้อยแล้ว ในขั้นตอนต่อไปนี้เป็นการกำหนดเกณฑ์ความเสี่ยงของแต่ละปัจจัยที่ได้กล่าวมาในข้างต้นตามตารางปัจจัยความเสี่ยงและเกณฑ์การประเมินความเสี่ยง ดังต่อไปนี้

5. การวิเคราะห์ความเสี่ยง

ภายหลังหน่วยงานตรวจสอบภายในได้ระบุปัจจัยเสี่ยงและเกณฑ์ความเสี่ยงเรียบร้อยแล้ว ในขั้นตอนต่อไปของกระบวนการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบ เป็นการวิเคราะห์ความเสี่ยงหรือพิจารณาผลกระทบของความเสี่ยงที่มีต่อหน่วยรับตรวจ ซึ่งเป็นการประเมินถึงระดับความมีนัยสำคัญของความเสียหายที่จะเกิดความเสี่ยงจากการกำหนดโอกาสที่จะเกิด ทั้งนี้ได้มีการวิเคราะห์ผลความเสี่ยงเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มากปานกลาง และน้อยที่สุด ซึ่งผลการวิเคราะห์ที่ได้ออกมาในเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพภายใต้เงื่อนไขของความเป็นไปได้ ทั้งนี้ ผู้ตรวจสอบภายในได้นำเทคนิคและวิธีการมาใช้ในการวิเคราะห์ความเสี่ยง ดังนี้

1. การเก็บข้อมูลรวบรวมข้อมูลทางสถิติ เช่น การเก็บข้อมูลจากแผนบริหารความเสี่ยงมหาวิทยาลัย การเก็บจากการเข้าตรวจสอบหน่วยรับตรวจ การเก็บข้อมูลจากบริหารความเสี่ยงการทุจริตและประพฤติมิชอบ เป็นต้น
2. การวิเคราะห์โดยอาศัยหลักทางคณิตศาสตร์ เช่น การหาค่าถัวเฉลี่ย และอัตราร้อยละของข้อมูลงบประมาณ มูลค่าพัสดุสุทธิ และจำนวนบุคลากรที่ได้รับพัฒนาความรู้ เป็นต้น
3. การใช้หลักเกณฑ์การตัดสินใจภายใต้สถานการณ์ไม่แน่นอนในการวิเคราะห์ผลกระทบ และโอกาสที่เกิดความเสี่ยง
4. การกำหนดตัวชี้วัดความเสี่ยงจากระยะเวลาที่เกิดเหตุการณ์

การวิเคราะห์ความเสี่ยงในครั้งนี้ ผู้ตรวจสอบภายในได้จัดทำรายละเอียดเกณฑ์ความเสี่ยงและตารางคำอธิบายความเสี่ยงจากการรวบรวมปัจจัยเสี่ยง และได้มีการปรับปรุงข้อมูลอย่างต่อเนื่องให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและการดำเนินงาน ซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้ตรวจสอบภายในมีข้อมูลเพียงพอในการวิเคราะห์ความเสี่ยงได้อย่างเหมาะสม

บทที่ 5

ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะ และแนวทางแก้ไข

ในการประเมินความเสี่ยงเพื่อการวางแผนการตรวจสอบภายใน นอกจากแนวทางการประเมินความเสี่ยงทั้งในระดับหน่วยงานและระดับกิจกรรมที่ผู้ตรวจสอบภายในสามารถนำไปประยุกต์ใช้และพัฒนาให้เหมาะสมกับสภาพในองค์กรแล้ว ยังมีข้อคำนึงถึงอีกหลายประการที่ผู้ตรวจสอบภายในควรให้ความสำคัญและนำมาพิจารณาประกอบการประเมินความเสี่ยง คือ

1. ผู้ตรวจสอบภายในควรประเมินผลระบบการควบคุมภายในว่ามีความเหมาะสมและเพียงพอหรือไม่ควบคู่กับการประเมินความเสี่ยง เพื่อนำผลการประเมินการควบคุมภายในมาใช้ประกอบในการประเมินความเสี่ยงต่อไป
2. ผู้ตรวจสอบภายในควรคำนึงถึงความสามารถในการปฏิบัติงาน ระยะเวลา อัตรากำลัง และลักษณะของหน่วยงานหรือกิจกรรมภายในส่วนราชการ ก่อนที่จะเลือกประเมินความเสี่ยงในระดับหน่วยหรือระดับกิจกรรม
3. ผู้ตรวจสอบภายในควรมีความรู้ความสามารถอย่างเพียงพอในการตรวจสอบในรายละเอียดของกิจกรรมที่คัดเลือกไว้แล้ว เพื่อมิให้เกิดความเสี่ยงจากตัวผู้ปฏิบัติงานตรวจสอบภายในเอง จนอาจทำให้ไม่สามารถตรวจพบข้อพร่องและไม่สามารถเสนอแนะสิ่งที่เป็ประโยชน์ต่อองค์กร
4. ผู้ตรวจสอบภายในควรศึกษากระบวนการปฏิบัติงานหรือการจัดทำแผนภูมิแสดงขั้นตอนการปฏิบัติงาน หรือการจัดทำ Mapping Process ซึ่งจะทำให้ทราบขั้นตอนและกิจกรรมในการปฏิบัติ ความเชื่อมโยง และการติดต่อประสานงานกับส่วนที่เกี่ยวข้อง อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการระบุหรือการค้นหาความเสี่ยง
5. ผู้ตรวจสอบภายในควรศึกษาความรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความรู้อย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะเทคนิคและเทคโนโลยีใหม่ที่ทันสมัย ทั้งนี้เพื่อช่วยให้ผู้ตรวจสอบภายในสามารถบูรณาการความรู้ ประสบการณ์ และหลักการ ให้เป็นประโยชน์ต่อการประเมินความเสี่ยงและการปฏิบัติงานด้านการตรวจสอบภายใน เช่น ความรู้ในเรื่องของต้นทุนกิจกรรม (Activities Base Costing) ความรู้ด้านการเงินและการวิเคราะห์งบการเงิน ความรู้ทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศหรือ IT เป็นต้น

ภาคผนวก

**แบบสอบถามประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบ
คณะ/สำนัก/สถาบัน/หน่วยงาน
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗**

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้การประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบของหน่วยงานตรวจสอบภายใน ได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ
๒. เพื่อให้เป็นแนวทางในการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบตรวจสอบให้เป็นมาตรฐาน
๓. เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบของหน่วยงานตรวจสอบภายใน

ส่วนที่ ๑ : ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านเลือก

- เพศ ชาย หญิง
 บุคลากร ผู้บริหาร หัวหน้าหน่วยงาน ผู้ปฏิบัติงาน

ส่วนที่ ๒ : การกำหนดปัจจัยเสี่ยง

หน่วยงานภายในได้พิจารณากำหนดเกณฑ์ในการประเมินความเสี่ยงในการวิเคราะห์ปัจจัยโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยงและผลกระทบเมื่อเกิดความเสี่ยงขึ้น โดยเกณฑ์การประเมินความเสี่ยง กำหนดไว้ ๕ ระดับ ดังนี้

- ๕ = มากที่สุด
 ๔ = มาก
 ๓ = ปานกลาง
 ๒ = น้อย
 ๑ = น้อยที่สุด

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ท่านเลือกซึ่งตรงกับความคิดเห็นของท่านและเป็นความจริง

ส่วนที่ ๓ : การประเมินความเสี่ยงเพื่อวางแผนการตรวจสอบภายใน

ข้อ ๑ : ด้านที่ ๑ ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ของสถาบัน/หน่วยงาน

สิ่งที่ประเมิน	ค่าคะแนน					ความคิดเห็นเพิ่มเติม
	๕	๔	๓	๒	๑	
๑. มหาวิทยาลัยใหญ่ ๆ เกิดรับอย่างไร้จำกัดนักศึกษาเข้าไปเรียนมหาวิทยาลัยอื่น						
๒. นักศึกษาประสบปัญหาในการใช้ชีวิต						
๓. ผู้ปกครองไม่มีงบประมาณในการจ่ายค่าเทอม						
๔. จำนวนนักศึกษาที่มีแนวโน้มลดลงในบางหลักสูตรและในภาพรวมของคณะ						

ข้อที่ ๒ : ด้านที่ ๒ ความเสี่ยงด้านทรัพยากร (การเงิน งบประมาณ ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ อาคารสถานที่)

สิ่งที่ประเมิน	ค่าคะแนน					ความคิดเห็นเพิ่มเติม
	๕	๔	๓	๒	๑	
๑. ทรัพยากรในอาคารสูงสูญหาย						
๒. โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่มีลิขสิทธิ์ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานการเรียนการสอน มีการขโมยเอาผู้ทำให้เจ้าชายอะเม็คลิขสิทธิ์						
๓. อัคคีภัยที่เกิดจากอาคารใช้งานและสภาพของสายไฟฟ้าและอุปกรณ์ไฟฟ้าในตึกปฏิบัติกิจการ						
๔. การเกิดอัคคีภัยจากปฏิบัติการทางเคมีของสารเคมีในห้องปฏิบัติการ						
๕. ต้นไม้ตึกอาคารเรียนมีขนาดใหญ่และสูง เมื่อมีลมทำให้กิ่งไม้หักลงมาโดนนักศึกษาหรือทรัพย์สินจนเกิดความเสียหาย						
๖. อัคคีภัยการคงอยู่ของนักศึกษาตลอด						

๓.งบประมาณของคณะที่ได้รับจัดสรรจากส่วนกลางมีแนวโน้มลดลง						
๔. รายได้จากค่าธรรมเนียมของนักศึกษาลดลง						
๕. ประสิทธิภาพในการจัดหารายได้จากการบริหารทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย						
๖. ความมั่นคงปลอดภัยในการใช้งานระบบเครือข่ายสารสนเทศ						
๗. การจัดสรรงบประมาณตามสัดส่วนจำนวนอาจารย์แต่ละคณะ ทำให้ได้งบประมาณไม่						สอดคล้อง
๘. งบประมาณเงินบำรุงการศึกษามีแนวโน้มลดลง						

ข้อที่ ๓ : ด้านที่ ๓ ความเสี่ยงด้านนโยบาย กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ

สิ่งที่ประเมิน	ค่าคะแนน					ความคิดเห็นเพิ่มเติม
	๕	๔	๓	๒	๑	
นักวิจัยบางส่วนขาดความตระหนักกับข้อบังคับ การปิดศูนย์วิจัยคือต้องมีการนำไปใช้ประโยชน์แก่ชุมชนกว่าร้อยละ ๖๖						

ข้อที่ ๔ : ด้านที่ ๔ ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน

สิ่งที่ประเมิน	ค่าคะแนน					ความคิดเห็นเพิ่มเติม
	๕	๔	๓	๒	๑	
๑. ปฏิบัติการทางจุลชีววิทยาและ ชีววิทยา บางปฏิบัติการก่อให้เกิดโรค						
๒. อุบัติเหตุบนท้องถนนระหว่าง การเดินทางไปศูนย์การศึกษาย่านมหิ						
๓. การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ในการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีพิเศษเฉพาะเจาะจง*						
๔. การตรวจสอบและรับชำระเงินค่าปรับให้เป็นไปตามประกาศของมหาวิทยาลัยเรื่อง กำหนดค่าธรรมเนียมค่าปรับ และค่าปรับของศูนย์วิทยบริการ พ.ศ.๒๕๖๖						
๕. การให้เลขหมู่ไม่ครบหมวดหมู่ของประเภทหนังสือ						

ข้อ ๕ : ด้านที่ ๕ ความเสี่ยงด้านบุคลากรและความเสี่ยงด้านธรรมาภิบาล

สิ่งที่ประเมิน	ค่าคะแนน					ความคิดเห็นเพิ่มเติม
	๕	๔	๓	๒	๑	
๑. อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร ต้องมีผลงานทางวิชาการที่เป็นไป ตามเกณฑ์มาตรฐาน หลักสูตร						
๒. ความมั่นคงในการทำมาการต่อสัญญาของอาจารย์ที่ยังไม่ได้รับตำแหน่งทางวิชาการ						

ข้อ ๖ : ด้านที่ ๖ ความเสี่ยงด้านบุคลากรและความเสี่ยงด้านธรรมาภิบาล

สิ่งที่ประเมิน	ค่าคะแนน					ความคิดเห็นเพิ่มเติม
	๕	๔	๓	๒	๑	
๑. นโยบายทางการศึกษา การผลิตครู ๔ ปี และให้มีการสอบเพื่อรับใบประกอบวิชาชีพ						
๒. การเรียนโดยเฉพาะภาคปฏิบัติไม่ต่อเนื่องเป็นผลมาจากอาการป่วยการแพร่ระบาด						
๓. ปัญหาสุขภาพ การะโรคภัยไข้เจ็บและการะชิบมศรี						
๔. สภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน ส่งผลให้ครอบครัวขาดสภาพคล่อง						
๕. อัตราการเกิดของ ส่งผลให้ประชากรวัยเรียนลดลง						
๖. จำนวนที่นั่งในมหาวิทยาลัยมีมากกว่าผู้เรียน						
๗. ระบบการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยมีหลายรอบ						
๘. สถานศึกษาคู่แข่งมีมากและเปิดหลักสูตรใกล้เคียงกัน						
๙. กระบวนการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัส COVID-๑๙ ไม่ได้ประสิทธิภาพ						
๑๐. วิกฤติเศรษฐกิจไม่เอื้ออำนวยต่อการจ้างงาน						
๑๑. อัตราการว่างงานสูงขึ้น						
๑๒. การลดลงของประชากรวัยเรียนทำให้แนวโน้มการเข้าเรียนในระดับมหาวิทยาลัยของนักศึกษาลดลง						

๑๓. การแข่งขันในการรับนักศึกษาแรกเข้าของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เพิ่มขึ้น						
๑๔. การเรียนการสอนแบบออนไลน์ ทำให้นักศึกษามีตัวเลือกในการศึกษาต่อในต่างจังหวัดมากขึ้น						
๑๕. เกิดภัยพิบัติ ภัยธรรมชาติ เช่น วาตภัย อุทกภัย แผ่นดินไหว ภูเขา หรือเกิดเหตุการณ์ที่ อาจสร้าง ความเสียหายโดยไม่คาดคิดมาก่อน						
๑๖. บุคลากรขาดความรู้และทักษะในการจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติหรือธรรมชาติ						
๑๗. สัตว์ที่เป็นพาหะนำโรคตาม อาคารเรียน เช่น นกพิราบ						
๑๘. นโยบายของรัฐ กระทรวงไว้วิธีการจัดสรรงบประมาณแผ่นดิน ทำให้งบประมาณแผ่นดินสำหรับการ บริหารจัดการลดลง						
๒๐. อุทกภัยและวาตภัยอื่นเนื่องมาจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ						
๒๑. สภาพแวดล้อมหรือพฤติกรรมของบุคคลที่เอื้อให้เกิดการแพร่กระจายของเชื้อไวรัส						
๒๒. เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามามีอิทธิพลต่อคนรุ่นใหม่มากขึ้น ทำให้ขาดความสนใจใน						

ข้อที่ ๗ : ข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

